
AZ ORSZÁGOS RABBIEGYESÜLET

HAVI KÖZLÖNYE

Szerkeszti Dr. NEUMANN EDE.

Előfizetési ára évi 6 korona. Az egyesület tagjai a tagsági díj fejében kapják.
A kéziratok és előfizetési díjak a szerkesztőhöz küldendők.

Buzdító hangok.

Hálás örömmel indítjuk utnak lapunk második számát. Szokatlan lelkesedés fogadta az elsőt. Biztató jelként köszöntötték a kartársak, elismerésre készítette a sajtót és hitfelekezetünk vezérférfiait. Hatása tulszárnyalta reményeinket.

De nem értékének tulajdonítjuk a benyomást, melyet széles körben — hazánk és felekezetünk határain túl is — tett. Tudatában vagyunk annak, hogy csak jóakarát sugalta az elismerést és rokonérzés hallgattatta el a szigorú birálatot. Ez a jóakarát és rokonérzés az, mely mély hálára kötelez.

Becsét pedig fokozza, hogy karöltve jár ügyünk jelentőségének méltatásával, annak elismerésével, hogy Egyesületünknek az egész magyar zsidóság legmagasabb céljaihoz emelkedő hivatása van, hogy a magyar rabbi-karnak együttes, összhangzatos munkálkodásra való tömörülése már-már elodázhatatlanná vált és hogy közlönye lesz a legalkalmasabb eszköz az erők egyesítésére, a szellemek összefűzésére, a mindnyájunkra nézve fontos érdekek sikeres előmozdítására.

Megszilárdult bizalommal végezzük tehát a reánk ruházott munkát. A kiknek szellemi támogatására számítottunk, midőn e lapok szerkesztésére vállalkoztunk, megígérték közreműködésüket és ígéretüket be fogják váltani. Legkiválóbb kartársaink és ügyünk más számottevő jóakarói ki fogják venni részüket munkánkból. Azok is, a kik eddig kétkedve távolállottak, csatlakozni fognak hozzánk és a kik buzditó szavukkal serkentettek, gazdagítani fogják e lapokat és gondjuk lesz arra, hogy színvonaluk megfeleljen a magyar rabbi-kar méltóságának és azoknak a nagy

feladatoknak, amelyeknek szolgálatába szegődtünk. Nem tartunk attól, hogy cserben fognak hagyni. Nem hihetjük, hogy a lelkesedés, melyet buzdító szavuk tolmácsol, csak pillanatnyi fellobbanás, melyet csakhamar egykedvűség és fagyos, élettelen nyugalom, megkérgesedett szivek közömbössége fog felváltani. Ne szólalhasson meg többé az a régi vád, hogy nincs érzékünk az egyetemesség céljai és érdekei iránt, hogy a hivatásos munka szűk körében kifejtett tevékenység és buzgalom teljesen kimeríti erőnket és hűségünket!

A serkentő szózatok, melyek bennünket kerestek fel, munkatársainknak is szólnak. Bátran előre!

A sok, módfelett becses levél közül mélyen tisztelt irójának óhajához képest a következőt adjuk közre:

Mélyen tisztelt szerkesztő ur, kedves barátom, üdvözlét és szerencsekívánatot új minőségéhez és a Közlöny pontos megjelenéséhez. Lelkem igaz örömével vettem a lap első számát. Mintha egy napsugár röpönt, az első fecske tért volna be hozzám, mintha tavaszi levegő áramlott volna felém és kikeleti ébredés biztató jeleit észlelném a hazai rabbi-kar körében. Aki e körön kívül áll, csodának véli e fölocsudásunkat, ez egyesületté tömörülésünket és mélyreható kérdésekkel — vallásiakkal és társadalmiakkal egyaránt — való foglalkozásunkat a sajtó útján. De aki ismeri e jelenség historikumát, a természetes folyamatnak kifejlését fogja benne látni, — noha a természetes fejlődés csakugy megy csodaszámba, mint az, amit annak nevezni szokás.

Ön emlékszik győri rabbi-gyűlésünkre 1889-ben, mely 3 napig tartott és oly nagy jelentőségű eszméket vetett föl, mint pl. rabbi-egyesület létesítését, egy lap kiadását, a vallástanítás egyöntetű tervének kidolgozását, a biblia magyarnyelvű fordítását. Az utóbbi eszme nyélbeütésére szét is osztottuk magunk közt a Szentírás különböző könyveit és mikor a munka készen volt, átadtuk azt a közben megalakult IMIT-nek kiadás céljából. Az utolsóelőttit — egységes tanterv — a komáromi rabbi-gyűlés alkalmával szerkesztettük meg; míg a két első íme most öltött testet. Óhajok, álmok, ábrándok voltak mindezek akkoriban; hála az ég Urának, ki a magból gyümölcsöt enged érlelni, valóra vált valamennyije. Van, ami legnehezebben ment, van immár rabbi-egyesületünk és közlönyünk is.

De most aztán tömörüljünk és dolgozzunk. Az Ön fölhívása mellett, amelyet mindenképen gyönyörű „Beköszöntő“-je formájába öntött, hangozzék föl az én gyöngye szózatom is a kartársak előtt.

Azt a meggyőződést vallom, hogy nincs közöttünk egy sem, ki nem lenne teljes tudatában annak, hogy szinte történelmi időponthoz jutottunk el. Alapszabályaink, melyeket bölcsen a nyilvánosság előtt

leközöl, oly célokat tűznek ki, melyek méltók a lelkes fáradozás veritékére, melyek valamennyiünk erejét és közreműködését követelik és melyek — úgy sejttem — az egész magyar zsidóság rokonérzését fogják kiváltani.

Ne huzódozzék, ne habozzék, ne várjon senki sem csatlakozásával. Itt nincs különbség nagy hitközségnek, kis hitközségnek rabbija közt, korosabb vagy fiatalabb közt, nincs a különböző pártárnyalatokhoz tartozók közt. Valaki jó, egyforma szeretettel öleljük keblünkre. És hiszen mindenkinek van mondanivalója, van eszméje, gondolata, terve, vágya. Ily tudós karban nem is lehet másként. Mert mindnyájan egy közös, nagy, szent, imádott zászlónak vagyunk szolgái: ősi zsidóságunknak, amely élni akar, amelynek élni kell és amelynek fejlődését előmozdítani nemcsak hivatásbeli kötelességünk, hanem lelkünk rajongása.

Mi, akiknek föladata az összetartás, az egyérműség szellemét a hivek táborában megszilárdítani, járjunk elől a tett példájával. Itt az alkalom. Tartsunk össze, érezzünk együtt. Lássá Izraél gyülekezete, hogy rabbijai nemcsak szónokolnak, hanem cselekesznek is, hogy nemcsak ecsetelni és magasztalni tudják az együttműködés áldását, hanem foganatosítani is. Való ugyan, hogy külön egyéniségek vagyunk, egyéni nézetekkel, fölfogásokkal és iránynyal; de annyira távol nem állottunk egymástól a multban sem, nem állunk a jelenben sem, hogy nem közeledhetnénk egymáshoz, sőt hogy nem találkozhatnánk egymással. Egyesületünk a közös talaj, közlönyünk az összekötő kapocs és a kettő által, Isten segedelmével, úgy a felekezet mint a magunk számára eredményezendő alkotások egy-egy hid, mely kollegától kollegához ivelődik. Cseréljük ki nézeteinket, tisztázzuk fölfogásainkat, forrasszuk egybe akaratainkat és a magyar zsinagóga uj, erős életnek indul elébe.

És most, mélyen tisztelt barátom, erőt, kitartást és égi áldást kívánva szerkesztői működésében, azzal az igérettel zárom soraimat, amelyeknek közlését kérem, hogy a legközelebben — ha Isten életet és egészséget ad — a nyugdíjügy kérdésében szándékozom fölkeresni a közlöny hasábjait.

Budapest, 1908. április 2.

Igaz baráti tisztelettel

Dr. Fischer Gyula.

Egy rabbi egyesületről.

Ugyanakkor, midőn rabbi egyesületünk első irodalmi megnyilvánulása, a Havi Közlöny első száma köszöntött be hozzám, egy diszes kiállítású, tekintélyes terjedelmű könyvet küldtek be, mely ugyancsak egy rabbi egyesület irodalmi terméke. Címe: Year Book of the Central Conference of American Rabbis, Volume XVII (Amerikai Rabbik Központi Értekezletének Évkönyve, XVII. kötet.)

„Központi Értekezlet“ neve azon egyesületnek, melyben az észak-amerikai Egyesült-Államok zsidó papjai szervezkedtek és melynek működéséről egy évenként tartott összejevetel részletes jegyzőkönyve alakjában minden esztendőben egy Évkönyv ad számot. Ifjú egyesületünk hasznára és tagjainak buzdítására válhat, ha tudomást vesznek a nagy tengeren túl fennálló testvér-intézmény tevékenységéről és sikereiről. Azért szabadjon itt a kezem közt lévő Évkönyv gazdag anyagából egynémely adatot összeállítanom.

Az Amerikai Rabbi egyesület 18 éve áll fenn. 1889-ben tartotta első gyűlését, melynek mintájául a múlt század híres németországi rabbigyűlékezetei szolgáltak. Tagjainak száma most már a 200-at haladja meg. Majdnem egy harmaduk jelent meg az 1907. július havában Frankfortban (Michigan államban) hét napig tartott gyűlésben.

Az egyesület anyagi helyzetéről képet nyújtson néhány, a pénztári jelentésből kiszemelt adat. Megjegyzendő, hogy az egyesület jövedelmének nagyobb része a mindjárt említendő könyvkiadó tevékenységéből ered és csak kisebb része az évi öt dollárt (25 koronát) kitevő tagdíjakból. A jövedelem fele a segélyalapba folyik, melyet szűkölködő rabbik vagy azok családjaiknak támogatására fordítanak. A segélyalap 1906. július elsején kitett 11684 dollárt. Befolyt egy év alatt: a tagsági díjak fele 402 doll.; a könyvkiadási bevételek fele 1600 doll.; kamat 416 dollár. Az egyesület egész vagyona 1907. július 1-én 17562 dollár (majdnem 90000 kor.).

A könyvkiadó bizottság jelentéséből a következő adatokat emelem ki. Az Imakönyv (Union Prayer Book) első és második kötetéből, valamint a szombati és a hétköznapi kisebb imakönyvekből az utolsó év alatt 8510 példányt adtak el, az Énekeskönyvből (Hymnal) 1207 példányt, a Haggádából (mely most először került forgalomba) 2738 példányt. Az Imakönyvből 13 év alatt összesen 83419 példány kelt el. Ugy a könyvkiadó bizottság, mint a kezelést és árusítást eszközöző könyvkereskedői cég jelentéseiben igen érdekes részletek találhatók. Az egyesület kiadványai közt még hitszónoklatok és értekezések is szerepelnek. Az utolsó év alatt 16 község hozta be az egyesület imakönyvét.

Ennyi elég az amerikai egyesület anyagi oldaláról. Szellemébe, szervezetébe és sokféle törekvésébe legjobban nyerünk betekintést, ha az Évkönyv nyomán napról-napra kíséjük az utolsó nagygyűlés lefolyását.

Az *első ülést* július 2-án este isteni tisztelet nyitja meg predikációval, mely az Évkönyv függelékében közölve van. Ezt követi az elnöknek, *Stolz József* chicagói rabbinak megnyitója.

Második ülés. Felolvastatnak a beküldött indítványok, első sorban az amerikai rabbik nestora, *Dr. Felsenthal* által benyújtott tételek, melyek a modern zsidóság néhány alapkérdésére vonatkoznak. Az összes indítványok jelentés végett egy külön *Határozati Bizottságnak* (Committee on Resolutions) adatnak ki.

Elnök felolvassa Üzenetét (Message), egy programmszerű nyilatkozatot, a lefolyt év alatt felmerült kérdésekről és az elnök által javasolt akciókról. Az Üzenetet (mely a függelékben olvasható) egy külön bizottságnak adják ki.

Kegyeletos megemlékezés az utolsó évben elhunyt tagokról.

A levelező titkár (Corresponding Secretary) jelentése.

Az ügyvivő titkár (Recording Secretary) jelentése.

A pénztáros jelentése.

A könyvkiadó bizottság jelentése. Felhatalmazást kér az Imakönyv, az Énekeskönyv és a Haggadá új kiadására, 5000, illetve 1000 és 3000 példányban.

A jelenkori történet bizottságának (Committee on Contemporaneous History) jelentése. Előadja *Deutsch G.* cincinnati-i rabbiképzői tanár: Rövid pillantás a lefolyt évben a zsidóságot érintő főbb eseményekre és mozzanatokra és a halál által elragadott kiváló zsidó férfiak méltatása (Ezek közt az utolsó Neubauer Adolf).

Bizottságok választása.

Harmadik ülés július 4-én. *Landmann Izsák* (Philadelphia) felolvasása *Mózes Chájim Luzzattoról* születése kétszázadik évfordulója alkalmából. A felolvasást (a függelékben olvasható) behatóan bírálja *Silber Mendel* (St. Louis).

Az Egyház és Állam bizottságának (Committee on Church and State) jelentése. A bevándorlást, vasárnapi munkaszünetet és a nyilvános iskolákban mutatkozó felekezeti törekvéseket érinti.

A lelkeszi kézikönyv bizottságának (Committee on Ministers Handbook) jelentése. A bizottság kinyomatta és szétküldte a készülő agenda próba-iveit és a beérkezett javaslatok és megjegyzések alapján végleg megszerkeszti és 500 példányban ki fogja adni.

A seder-haggada-bizottság jelentése.

A hétköznapi isteni tisztelet bizottságának jelentése.

A szentirási felolvasások bizottságának (Committee on Scripture Reading) jelentése. A bizottság a tóra-lekciók oly sémáját dolgozta ki, mely a hagyományos heti szakaszokhoz jobban alkalmazkodik az egyesületi imakönyvben foglaltnál. Hosszabb vita után a határozathozatalt elhalasztják.

Negyedik ülés július 5-én (délelőtt és délután). Felolvasásra jut *Dr. Kohlernek*, a cincinnati-i rabbiképző intézet igazgatójának beküldött értekezése: a szertartások története és feladata a zsidóságban (a függelékben olvasható).

Az énekes könyv revisiójáról szóló jelentés.

A zsinagógai zene bizottságának jelentése. E jelentés egy körkérdésre beérkezett válaszok alapján azt javasolja: küldessék ki egy bizottság, mely összeköttetésbe lép három kiváló zsidó zenetekintélylyel azon célból, hogy a meglévő irodalomból válogasson hagyományos irányu kompozíciókat az imakönyvben foglalt szövegekre való alkalmazás végett, és hasonlóképen új kompozíciókra szólítson föl amerikai és európai zsidó zenészeket. Az itt megszerzett zsinagógai zeneműveket az egyesület havi vagy félhavi füzetekben tegye közzé.

A hitszónoklati és röpirati irodalom bizottságának (Committee on sermons and tracts literature) jelentése. Egyebek közt javasolja népszerű értekezések kiadását zsidó és nem zsidó laikusok fölvilágosítására a zsidó vallás iránt.

A héber nyelv egységes kiejtésére vonatkozólag bizottsági jelentés helyett két egyéni vélemény terjesztetik elő, melyek közt *dr. Margolis*-ét elfogadják. Nem tartja szükségesnek, sem nem keresztülvihetőnek, hogy a közösségi liturgiában a héber nyelv szigorúan tudományos kiejtését vezessék be; az egyesületi tagok azonban erre nézve teljesen függetlenül járhatnak el.

Dr. Deutsch bemutat egy jelentést „cédulás lajstrom” (Cart-index) néven megkezdett adatgyűjteményről. Eddig 8500 cédula van együtt, mindegyiken egy-egy adattal vagy ténnyel, mely a zsidó dolgokat vagy zsidó személyeket illető tudást bővíti vagy helyreigazítja. A különösen régi és új folyóiratok alapján készülő gyűjteményt folyton gyarapítják.

Péntek este és szombaton július 6-án isteni tisztelet; az utóbbin *Salzman Márkus* (Wilkesbarre Pennsylvania) prédikált (l. függelék).

Ötödik ülés július 7-én. A Geiger-jubileum bizottságának gyűlése. Azt javasolja, hogy *Geiger Ábrahám* születésének (1810. május 24.) századik évfordulója alkalmából az egyesület egy Geiger-émlékkönyvet adjon ki körülbelül 550 lapnyi terjedelemben.

Jelentés az Elnöki Üzenetről 12 pontban, melyek közt kettőt itt kiemeltek. Aggódással látjuk, mily gyéren akadnak oly fiatal emberek, kik a rabbi-hivatásra szükséges készséggel bírnak és azt érezzük, hogy az egyesület tagjainak sem szabad tétlenül maradniok e hiánnyal szemben. Azt javasoljuk, hogy mi, mint a hittani iskolák fejei alkalmas és reményeket keltő fiukat keressünk ki és őket a rabbi-hivatás választására buzdítsuk, továbbá hogy minden rabbi évente egyszer erről prédikáljon. — A hitünkbeli kórházi betegek és foglyok nem részesülnek mindenhol az őket megillető vallásos gondozásban. Sürgősen kívánjuk, hogy a nagyobb központokban a városi rabbik szervezzék és maguk közt felosszák az ebbeli lelkesi teendők teljesítését és hogy a hitközségeket és jótékonyági intézményeket az ebbeli kötelességük felismerésére bírják. Ahol a rabbik e teendőket nem vállalhatják el, azok végzésére külön rabbi alkalmazandó.

A vallástani iskolák bizottságának (Committee on Religious Schools)

jelentése. Ez egy hosszabb elaboratum, melynek főkövetelése az, hogy az eddig előtérben volt theologiai szempontok mellett a paedagogiai és nevelési szempontok is érvényesüljenek a hitoktatásban. Fölvet kérdéseket, melyek a hitoktatás különböző tárgyaira és tényezőire vonatkoznak és e kérdések alapján egy teljes program kidolgozását javasolja a szombati iskolák számára.

Hatodik ülés július 8-án (délelőtt és délután). A Határozati Bizottság jelentése a második ülésben beterjesztett különböző indítványokról. Egy részüket elfogadásra ajánlja, köztük azt, mely *A. B. Ehrlich* bibliakommentárjának kiadására a Rabbiegyesület részéről 200 d-t engedélyez.

A társadalmi és vallási egység bizottságának (Committee on social and religious Union) jelentése. A bizottság főadata főképp az volt, hogy adatokat gyűjtsön a különböző hitközségek életének társadalmi és vallásos jelenségeiről, továbbá, hogy kutassa annak a módját, miképpen lehetne (a németországi irodalmi egyletek mintájára) a zsidó tudást terjesztő nyilvános előadásokat szervezni. A jelentés utolsó pontja így szól: A központi értekezlet meggyőződéseken mondja ki, hogy a zsinagóga a zsidó élet lelkesítő forrása és hogy ezentul is az kell, hogy maradjon és hogy ennél fogva minden lényegében zsidó akció úgy indíttassék meg, hogy a hitközséggel a legbensőbb összeköttetésben maradjon.

Következnek egyes indítványok, melyeknek során elhatározzák, hogy az egyesület *dr. Theodornak* másodizben 100 d-t szavaz meg a Bereschith Rabba kiadásának költségére.

A köszönetszavazó bizottság (Committee of thanks) jelentése nyomán köszönetet mond a gyűlés mindazon testületeknek és egyéneknek, kik a gyűlés körül érdemeket szereztek.

Az ülés délutáni folytatásának két felolvasás képezi tárgyát: *Peiser Simon* (Cleveland), Vallásoktatás és vallásgyakorlat a zsidó philanthropikus intézetekben (árvák, vakok, siketnémák, gyöngye-elméjük). — *Montagu N. A. Cohen* (Calvestone, Texas). A gyermekkor vallásos befolyása az ifjukorra (The religious influence of childhood upon adolescence). Mindkét felolvasáshoz (a függelékben közölve vannak) vita fűződik. A második felolvasás azt ajánlja, hogy a konfirmációt egy későbbi időpontra, a 15. v. 16. életévre kellene halasztani. Ez a vélemény nem talál helyeslésre.

Az Értekezlet tagjai az üléseken kívül is alkalmat találtak összefüggő eszmecserére és őket szorosabban érdeklő kérdések megvitatására. Néhány estén ugyanis u. n. Round Table (Asztalkör) tartatott, ahol a fehér asztalnál bizonyos előre kitűzött tárgyakról egy arra rendelt előadó beszélt és számosan résztvettek a kérdés megvitatásában. Az egyes estéken a következő kérdésekről folyt a szó: „A cionizmus és a reformzsidóság összeférhetősége“; „A leghatásosabb predikációk“; „Próbaszónoklatok“; „Intézeti zsinagógák.“

Az egyik estén vetített képekkel illusztrált fölolvast tartottak a XIX. század főbb mozzanatairól a zsidóság történetében. Kiváló zsidó férfiakat

képekben mutattak be, köztük Szófer Mózes és Chorin Áront, mint az orthodox és haladó irány képviselőit. A zsidó tudomány korifeusai közt ott volt Kaufmann Dávid képe is.

Még megemlítem, hogy minden ülés elején a gyülekezetnek egy-egy tagja angol imát mondott, továbbá, hogy a Központi Értekezlet utolsó ülését befejező társas összejövetelen a tagok végül az Én kélohénu-t énekelték.

* * *

Nagyszabásu és sokoldalú tevékenységről tesz tanuságot az Évkönyv, melyből ez adatokat merítettem. Amerikai keretek közt mozog és amerikai viszonyokat tükröztet vissza. Sok olyasmi van benne, a mi hazai viszonyaink közt nem volna helyén. De az ernyedetlen kitartás, a céltudatos munkakedv, az erős karszellem, a minden zsidó ügy iránt való lelkesedés, a tudomány szeretete, a törhetetlen bizalom oly tulajdonságok, melyek az amerikai rabbi-egyesület működésében érvényesülnek és melyektől egyedül várhat ifju egyesületünk is fönnmaradást és állandó sikereket.

Budapest.

Bacher Vilmos.

A rabbi tevékenysége a községkerületekben.

Örömmel köszöntjük az V. községkerület megalakulását. Diadala annak a nagy eszmének, a melyért a magyar zsidóság legjobbjai hevülnek és biztató jele annak, hogy az igazság hódító útján győzedelmesen előre fog nyomulni. Nem lehet, hogy bárminemű okok meggátolják, avagy még hosszú időre késleltessék annak a megvalósulását, a mitől jövőnk függ, a mivel legmagasabb érdekeink kapcsolatban vannak, a mi nélkül soha sem fogjuk kivívni azt a helyet, mely a magyar zsidóságot a hazában és Izraél egyetemességében megilleti.

Jelentős történeti mozzanatot látunk tehát az V. községkerület megalakulásában és úgy sejtjük, hogy nemcsak *kerete* fog tágulni a haladó zsidóság munkásságának, hanem *tartalma* és *hatásai* is mindinkább gyarapodni fognak. Az alakuló gyűlés lefolyásában tükröződött is az a tudat, hogy jelentősége nem szorítkozik azokra a gyülekezetekre, a melyek képviselőik által dokumentálták, hogy helyeslik az irányt, a melyet követünk és együtt akarnak dolgozni velünk a kitűzött célok szolgálatában. Hangulatában, tárgysorozatában és hozott határozataiban, valamint azokban az ünnepségekben, melyek megelőzték és követték, egyaránt nyilatkozott meg a felkarolt ügyért való lelkesedés és az a törekvés, hogy megnyerjék számára a kételkedőket és bizalmatlanokat. Az Országos Iroda két nagyérdemű vezetőjének jelenléte és felszólalása is gyarapította a gyűlés diszét és jelentőségét.

Nem vállalkozunk ez idő szerint a kimagasló és szimptomatikus esemény jelentőségének tüzetes méltatására és nevezetes mozzanataiból kettőt

kapcsolunk ki, a melyeknek kellő kidomborítását e lapok hivatása kötelességünké teszi. Az egyik az alakuló gyűlést megelőző istentisztelet, a másik a jegyzői tisztség betöltése.

Mindenütt követendő példaként az *istentisztelet* megtartását említjük első sorban. A községkerületi gyűlés nem közönséges egyházkormányzati intézmény. De még ha csupán csak az volna is, hivatásánál és céljánál fogva nem szűkölködhetik vallásos keret és hangulat nélkül. Midőn bárminő *felekezeti* ügyet szolgálunk, tudatában kell lennünk annak, hogy *vallásos* feladatot akarunk teljesíteni, a vallás vezérletére bizzuk tehát magunkat és a valláshoz fordulunk erőért és buzgalomért. A református egyház még törvénybe is iktatta, hogy az egyházmegyei közgyűlés az esperes (53.§), az egyházkerületi a püspöknek vagy helyettesének imádságával kezdődik (65. §) és hogy a zsinat első ülése előtt ünnepélyes istentisztelet tartandó (88. §).

De nekünk a községkerületi gyűlést *felekezeti*, *vallásos ünneppé* is kell avatnunk. Ez az egyetlen alkalom, a mely az összetartozandóság érzetét tudatossá teszi. Az egyes gyülekezetek kilépnek elszigeteltségükből és a vallás szolgálatában közös munkára vállalkoznak. Az ilyen alkalmat az erkölcsi erő kútforrásává kell tenni. Nem szabad a tanácsterem szűk falai közé zárkózni, hanem egybe kell gyűjteni a híveket a templomban, hogy illetékes helyről tudomást szerezzenek a kérdésekről és feladatokról, a melyek *felekezeti* ügyeik intézőit foglalkoztatják, hogy ezeknek lelkesedése táplálja az ő buzgalmukat és hogy a templomi hangulat rányomja bélyegét azok tanácskozásaira, a kik áhitatban egyesültek küldőikkel.

Kivánatosnak tartjuk, hogy ez az istentisztelet mennél ünnepélyesebb és hangulatosabb legyen és hogy azon, miként ez a szegedi templom felavatásakor nagyon helyesen történt, többen is közreműködjenek. De legalább is egy rabbi predikáljon és egy imádkozzék.

A *jegyzői tisztelet* érdemes losonczy kollegánkra ruházták. Jelentőséget tulajdonítunk annak a körülménynek, hogy rabbira bizzák ezt a hivatalt, a mely bizonyos tekintetben a községkerület szellemi irányítására van hivatva.

Minden közintézmény vezetésében elnök és jegyző osztozkodnak. Kitzűzik a feladatokat, megadják az eszméket, kellő mederbe terelik a működést és közösen intézik el a hatáskörükbe utalt ügyeket.

Hogy milyen fontossága van annak, hogy illetékes, a vallásos és *felekezeti* élet egész terét áttekintő, más hitfelekezeteket is figyelemmel kísérő, függetlenül gondolkodó, az ügyért igazán lelkesedő és azt önzetlenül szolgáló férfiú töltse be községkerületeinkben a jegyzői tisztelet, erről e lapokban szólni felesleges.

De más körülményeknél fogva is sulyt helyezünk arra, hogy a jegyzői hivatalt rabbira bizzák. Hitközségeink ügyeinek intézésében a rabbinak, legalább ott, a hol a gyülekezet a kongresszusi alapszabályok értelmében szervezkedett, alig van része. Csak a tisztán vallásos és tanügyi kérdésekhez van hozzászólása és kizárólag egyéniségétől és a hitközség vezetőihez való

személyes viszonyától függ, hogy szavának mennyi a súlya, hogy még abban a körben is, a melyben a dolog természeténél fogva csakis az ő nézete és ítélete lehet mértékadó, szakvéleménye nem szorul-e háttérbe, a minek nemcsak papi hivatalának tekintélye, hanem a legtöbb esetben a vallás és a hitközség érdeke is kárát vallja.

A viszonyok, melyek annak idején a rabbi hatáskörének oly nagy mértékben való megszorítását okozták, megváltoztak ugyan, de pozíciója nem javult. Hívünk fázni a „hierarchiától.” Mintha a mi anyagi helyzetünk mellett szó lehetne hierarchiáról. Mintha a protestáns felekezeteknél, a melyeknek viszonyai némileg hasonlítanak a mieinkhez, hierarchiát eredményezett volna a lelkész előkelő helyzete a gyülekezet élén, a világi és papi elemek együttműködése az egyházkerületek, a konvent és a zsinat munkásságában. De bármily helytelen is az uralkodó állapot, számolnunk kell vele és a míg meg nem változik, hozzá alkalmazkodnunk. Egyébként nem is tagadjuk, hogy nem tartjuk kívánatosnak, hogy a rabbi a gyülekezet minden apró-cseprő ügyével foglalkozzék, hogy kötelességszerűen kénytelen legyen magát olyan dolgokba ártani, a melyek elvonják tulajdonképpeni hivatásos munkáitól és a melyek alkalmasak arra, hogy azokat az ellentéteket és összeütközéseket szaporítsák, a melyekben különösen a kisebb gyülekezetek élete különben is oly gazdag. Ebben másvallásu kartársainknak sem telik gyönyörűségük.

De ha a saját hitközségeik igazgatásából jóformán ki vannak zárva, annál tágabb tért kell nyitni számukra a községkerületek működésében. Itt azok a szempontok, a melyek a saját gyülekezeteikben való hatáskörüknek megszorítását okozták, nem jönnek tekintetbe.

Ha valaki, ugy a rabbi van hivatva a felekezet *közügyeinek* szolgálatában dolgozni és érvényesülni. Tevékenységét ne határolja lelkészi működése. Nem szabad tanulásra és tanításra korlátozni. Igaz, legboldogabb óráink azok, a melyeket könyveink között töltünk; tanítani, akár a templomban, akár az iskolában, legmagasabb feladatunk. De mi nem akarjuk beérni ezzel és fontos felekezeti érdekek tiltják, hogy kiszorítsuk magunkat arról a helyről, a mely megillet.

Nem személyünkről, hanem munkánkról van szó. Nincs helytelenebb és károsabb, mint a megnyilatkozásra, az érvényesülésre vágyó erőket elfojtani. Alkalmat kell adni papjainknak, hogy szűk hatáskörük keretein kívül is szolgálják felekezeti céljainkat és nem kételkedünk abban, hogy minden kartársunk ezt az alkalmat kész örömmel meg is fogja ragadni. Nagy *erkölcsi* hatása is van annak, ha bizonyosságot tehetünk arról, hogy akkor is szívesen vállalkozunk a munkára, ha semmiféle anyagi jutalom nem jár utána.

Ha a jelek nem csalnak, községkerületeink jelentősége közel jövőben gyarapodni fog. Munkásságuk intenzívebb, a kínálkozó és részben halasztást nem tűrő feladatok arányában élénkebb és komolyabb lesz. Ebből a munkából kérünk részt papjaink számára. Szolgáljon buzdításul a most megala-

kult terület példája. Az elnökségben hadd legyen helye rabbinak. A jegyző tolla az ő kezébe való. Ha vannak terhes irodai munkák is, a melyekkel foglalkozni nincs módjában, bizzák azok végzését megfelelő díjazás mellett valamely hitközségi tisztviselőre, de a szellemi irányításra az elnökkel egyetemben ő van hivatva.

Koszoruk.

Április hó 1-én *Dr. Lewy Izrael* professzor, a boroszlói rabbiszeminárium rabbija és tanára boroszlói működésének 25 éves jubileumát ülte meg. A *talmudtanulmányozás kritikai módszerének úttörő mesterét* ez alkalomból intézetek és testületek ünnepelték. A boroszlói hitközség üdvözlő levele hangsúlyozta, hogy a gyülekezet büszke arra, hogy Boroszló a zsidó tudományok első német székhelye és hogy annak kiváló mestere tagjai közé tartozik.

* * *

Ugyanakkor ülte meg *Dr. Leimdörfer Dávid* a hamburgi templom hitshónoka huszonötéves hamburgi működésének jubileumát. Nagynevű elődök méltó utódja a híres hamburgi templomban új dicsőséggel övezte annak szószerét. De társadalmi téren kifejtett gazdag tevékenysége is széles körnek az elismerését vivta ki számára. Számos jótékony intézmény az ő nemes szívére és fáradhatatlan buzgóságát dicséri. Fogatos szava mindenkor megtalálta az utat a tehetősök szívéhez. Az irodalomnak is serény és hivatott munkása. Azok között az idegenbe szakadt kiváló kartársak között előkelő helyet foglal el, a kik a magyar névnek a külföldön dicsőséget szereztek és ott is meleg szeretettel csüngve hazájukon, mindenkor igaz érdeklődéssel viseltetnek a magyar zsidóság törekvései, gondjai és munkái iránt. Örömnapján bensőséges ünneplésnek volt részese, a melynek során a hamburgi senatus és másvallásu papság is tanujelét adta igaz tiszteletének.

* * *

Több mint három évtizedes buzgó és hűséges munkásság lelte elismerését abban a kitüntetésben, a melyben *Dr. Weisz Izsák* esztergomi pályatársunk részesült. Keveset szerepelt a nyilvánosság előtt és talán rosszul esik szerénységének, hogy ide iktatjuk nevét. De örömnapja az egész magyar rabbi-kar ünnepe és köszöntő szavunk nemcsak nagyrabecsülésünk és rokonérzésünk kifejezése, hanem azok örömeinek visszhangja, a kik a jeles bajtárs kitüntetésében annak a munkának megbecsülését látják, a melyben valamennyien buzgólkodunk.

Dr. Weisz Izsák Boldogasszonyban, a „hét község“ egyikében 1844-ben született. Több jesiván (köztük a pozsonyin) és gymnasiumban, valamint a bécsi és tübingai egyetemen tanult. Utóbbi helyütt nyert bölcsészettudori oklevelet. Két évig működött Csabrendeken (Zalam.), honnan 1876-ban Esztergomba választották. A konzervatív irány híve, a Talmud tanulmányainak és kutatásainak legkedvesebb tárgya. A templom és iskola között oszlik

meg munkássága. Az új zsinagógát 1833-ban avatta fel, a hitközségi iskolát ő igazgatja. Sohasem tagadta meg meggyőződését, a melyért a jámbor életű, szelid lelkű, szerény és önzetlen férfiúnak nem egy kemény küzdelmet kellett vívnia. De a harc feledve van és a szeretet jutalmát ő nyerte el hiveitől.

A legmelegebb óhajokkal köszöntjük a kitünőt rabbit, Egyesületünk lelkes tagját, munkáink hű részeseit, a kartársi összetartásnak mintaszerű szószólóját.

Krónika.

A *cseh rabbik szövete* f. é március hó 25-én Dr. Kurrein professor, teplitzi rabbi elnöke alatt *Prágában* tartotta közgyűlését. A szervezet az utolsó évben rendkívül élénk és eredményes tevékenységet fejtett ki. *Különösen kiemelendő annak a körlevélnek a hatása, melyet a rabbik alkalmazása és díjazása ügyében valamennyi cseh hitközség előljáróságához intézett.* A körlevél nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a rabbi csak állásának megfelelő díjazás és végleges alkalmazás mellett tehet szert arra a tekintélyre és függetlenségre, a mely okvetetlenül szükséges, hogy egész erejét hitközsége és a zsidóság javának szentelhesse. A hitközségek érdeke kívánja tehát, hogy a rabbiszövetségnek a rabbik végleges alkalmazására és jobb díjazására vonatkozó kérelmét teljesítsék. A körlevél kellő figyelemben részesült és már több hitközséget arra készített, hogy rabbijuknak megadják a definitivumot.

A *vizsgáló bizottságnak* is a lefolyt évben először nyílt tere a tevékenységre. Ennek a bizottságnak hivatása rabbiképesítő vizsga letételére alkalmat nyújtani az oly rabbiknak, a kik bármely okból megfelelő oklevéllel nem bírnak, de a rabbi-hivatal viselésére különben minden tekintetben érdemesek. A jelölt sikeresen állotta meg az írásbeli és szóbeli vizsgát és annak alapján megkapta a képesítő oklevelet.

Elhatározták, hogy a császár uralkodói jubileuma alkalmából egy irodalmi művet indítanak meg, melynek tárgya a cseh hitközségek története az utolsó hatvan évben lesz.

Napirenden volt még az elnök előadása: a rabbi és hitoktató állásfogalása a modernizmussal szemben, a melyet azonban egy rendkívüli közgyűlésre kellett halasztani.

Az „*Oesterreichisch-Israelitische Union*“ április hó 15-én tartott gyűlésén erélyesen foglalt állást az osztrák képviselőház költségvetési bizottságától hozott ama határozattal szemben, a mely a zsidók állampolgári jogainak arculcsapásával a *zsidó középiskolai tanulók számának megszorítását* célozta. A következő határozati javaslatot fogadták el: az egész birodalom zsidóságával egyetértőleg egész határozottsággal visszautasítjuk a zsidó állampolgárok jogainak minden csorbitását; abban a körülményben, hogy a kormány nem jelezte kellő határozottsággal a költségvetési bizottság szavazása előtt a javaslat alkotmányellenességét és nem iparkodott meggátolni annak elfogadá-

sát, eskü alatt elvállalt kötelességeinek mulasztását látjuk és felszólítjuk, hogy ezeket a kötelességeket a plenáris tárgyalás alkalmával teljesítse.

Hasonló határozati javaslatot fogadott el a *prágai* hitközség képviselősege.

Az „*Allgemeiner Oesterreichisch-Israelitischer Bund*“ április hó 27. és 28. napjára Bécsbe egybehívott közgyűlésének napirendjére a következő tárgyakat tűzte. 27-én: a hitközségeknek autoritativ egyetemes szervezetben való egyesítésének megvitatása. 28-án: 1. az előjáróság beszámolója; a) birodalmi szövetkezetnek alakítása zsidó hitközségi tisztviselők özvegyeinek és árváinak gyámolítására; b) a hitoktatás egyöntetű tanterve és tanítóképző intézet létesítése Alsóausztria számára; c) a jogvédelmi szakosztály jelentései; d) jelentés az osztrák-magyar hadsereg zsidó katonáinak jubileumi történetének előmunkálatairól; e) a zsidó levéltári ügynek Ausztriában való rendezése. 2. Választások. 3. Esetleges indítványok és interpellációk.

Franciaország. A Londonban megjelenő *The Jewish Chronicle* a francia zsidók statisztikájával foglalkozván, a következő adatokat közli olvasóival. Hatósági kimutatásokból meg nem állapítható a francia zsidók statisztikája, minthogy ott „vallás“ rovata semmiféle hivatalos okmányban nem fordul elő. Ennek következtében csak a hitközségek közlései képezhetnek némi alapot a zsidó lakosság számának megállapításában, mely közlések szerint Párison kívül 20.000 zsidó lélek tartozik hitközséghez. Párisban nagyon sok zsidó él, a nélkül hogy hitközséghez tartoznék, s csak haláleset alkalmával tűnik ki zsidó voltuk, ha éppen a visszamaradt családja még kívánja a zsidó szertartás szerinti temetést. A párisi konzisztorium adatai szerint zsidó temetés volt: 1906-ban 893, 1905-ben 867, 1904-ben 861, 1903-ban 845, 1902-ben 810, mely adatok az általános halálozási arány alapján azt bizonyítanak, hogy Párisban 53.000 zsidó él, ha nem kellene figyelembe venni azt, hogy nagyon sokan nem kívánják a zsidó ritusi temetést. Vallásos házasságkötés volt Párisban: 1906-ban 321, 1905-ben 306 és 1901-ben 315, mely csekély számnak oka abban rejlik, hogy a nagyon gyakori vegyes házasságokon kívül akkor sem kívánják sokan az egyházi kötést, ha mindkét fél zsidó. Barmicvó-avatás volt 1903-ban 234, 1905-ben 204 és 1906-ban 177. Ezen hézagos — a minthogy a bevezetőlcg elmondott ok miatt nem is lehet egyéb adatok is elég szomorú színben tüntetik fel a francia zsidók vallásos állapotát. V.

Franciaország. Az új Grand Rabbin de France, Levy Alfréd, volt lyoni főrabbi, április 6-án foglalta el állását. Az országos főrabbinak ezentúl sokkal felelősségterhesebb lesz az állása, mint volt, a mikor az egyház és állam teljes elkülönítése előtt a francia zsidóság vallásos feje állami tekintélynek örvendhetett s államilag biztosított hatósági jogkörrel rendelkezett. A változott viszonyok megkivánták, hogy a központi konzisztorium új vallásos főhatóságot kreáljon, mely az országos főrabbi mellé választott két rabbitekintélylyel országos rabbi-kollegiumból áll. Ezt a két tekintélyt, mint az országos főrabbi segédeit, nem a községek, hanem csak a rabbik választják. Február 17-én ejtetett meg a választás, mely nyolc aspiráns közül Lehmant, a párisi

szeminárium igazgatóját és Levy Izraélt, a szeminárium történettanárát választotta a főrabbi mellé. A választáson abszolút többség döntött, mindazonáltal közmegelegedést nem keltett az eredmény, minthogy ebben a collegiumban, mely hivatva lesz hatást gyakorolni az országos zsidóság hitéletére, szívesebben láttak volna gyakorlati téren működő, vidéki, tapasztalatokat szerzett embereket.

V.

A Grand Rabbin választását sok vita előzte meg. Számosan felvetették azt a kérdést, hogy egyáltalában szükség van-e erre a méltóságra? Hivatkoztak arra, hogy más országok, a melyekben a zsidóság kedvezőbb helyzetben van, nem ismernek hierarchiát és nincs is jogosultsága annak, hogy az egyháznak az államtól való különválása után betöltsék a Zadoc Kahn elhalálózásával megüresedett főpapi széket. Számosan tartózkodtak is a szavazástól, midőn megválasztották azokat a férfiakat, a kiknek tisztjük volt a központi konzisztoriummal egyetemben a Grand Rabbin választását megejteni. Mások azt vitatták, hogy nem lehet csak a világiak tisztje Franciaország főrabbiát megválasztani, hanem ehhez a körülbelül ötven tagból álló rabbi-karnak is volna hozzászólása. Az a nézet is hangzott fel, hogy helyesebb volna a vidéki rabbik helyzetén lendíteni, mint egy nagy terhekkal járó méltóságot betölteni és rámutattak arra a körülményre, hogy az új törvény hatályba lépte óta megüresedett rabbi-hivatalokat a nyomasztó anyagi viszonyok folytán nem is lehetett betölteni.

Levy Alfréd minden tekintetben méltó a magas polcra, a melyre a francia zsidók emelték. Kitünő hír előzte meg Párisban. Eddigi hatáskörében nem csak hiveinek, hanem a másvallásuak nagyrabecsülése környékezte. A jellem és a szív legnemesebb tulajdonságai disztik, jeles stilista és kitünő szónok. A jól értesült Jewish Chronicle-től közölt adatok értelmében 1840 december 14-én Lunévilleben született, a francia zsidó szemináriumban végezte tanulmányait, a melyeknek befejezése után 1867-ben Dijonban rabbinak választották. Két évi működés után szülővárosába hitták, a hol 1880-ig maradt. Majd a lyoni konzisztorium főrabbiává választotta és ebben az állásban 27 évig működött. 1888-ban a becsületrend lovagjává nevezték ki. Beszédeket, történeti értekezéseket és zsidó irodalomtörténeti felolvasásokat bocsátott közre.

A beiktatás rendkívül fényes volt. A pompás templomban a hivek ezrei szorongtak, a kik ünnepi hangulatban várták az új főpásztort. A Grand Rabbin a párisi főrabbi, Páris városának többi rabbijai és számos vidéki rabbi, valamint a rabbiszemináriumi tanárok és növendékek kísérték, előtte pedig a zsinagóga előljárói és a lyoni konzisztorium küldöttjei haladtak. Valamennyien a Tébán foglaltak helyet, a hol a központi, valamint a párisi konzisztorium tagjai köszöntötték a főrabbit. A központi konzisztorium elnökének üdvözlő beszéde után, a melyet a választási jegyzőkönyv felolvasása követett, imaszékéhez kísérték a Grand Rabbin, a kinek diszhelye a párisi főrabbiéval szemben van. Ima és alkalmi ének után a G. R. megtartotta székfoglaló beszédét, a melyben az új törvény alkotta helyzetet is érintette és hangsúlyozta,

hogy a zsidóság jövője mily szükségessé teszi az összes erők tömörítését. A beszéd végén felállt az egész gyülekezet, hogy új lelki vezérének első áldását fogadja. Az áldás után a Zadoc-Kahn egyesület javára nagy eredményű gyűjtést rendeztek, a frigyládából kiemelték a Tórát és a G. R. elmondta imáját a köztársaságért. Az istentisztelet, mely két óráig tartott, Hallelujával záródott. Utána a főrabbi a zsinagóga melletti teremben az üdvözlőket fogadta.

A párisi hitközség és az orthodoxia között eddig meglehetősen hűvös viszony uralkodott. Most mindkettőnek ellensége támadt a Reformgyülekezetben és ez arra készítette az orthodoxokat és a nagy hitközséget, hogy egymáshoz közeledjenek, hogy így annál sikeresebben ellensúlyozzák a reformerek törekvéseit. A párisi hitközség nagy zsinagógát fog építeni az orthodoxok számára és megfelelő helyiségekről gondoskodni, hogy a zsidó ifjuság az arisztokrata városrészekben vallásoktatásban részesüljön.

Az Országos Rabbiegyesület 1907. december 23-án, a pesti izraelita hitközség székházában tartott választmányi gyűlésének

jegyzőkönyve.

(Folytatás.)

A mig pedig olyan alap volna összegyűjthető, mely az intézmény fennállását biztosíthatná, javaslatba hozza a bizottság Dr. Fischer indítványát, mely szerint a hitközségek összes tisztviselőiből alakíttassék olyan egyesület, melynek tagjai kötelesek volnának minden tisztviselőtárs elhalálozása esetén bizonyos járulékot fizetni, mely járulékokból az elhunyt özvegye és árvái felsegélyezhetők volnának, a mennyiben az elhunytnak állásához mérten az Egyesület megállapítaná az özvegy létfenntartási feltételeit, melyek révén családját eltarthatná. Végül azt javasolja a bizottság, hogy az ORE lépjen haladéktalanul érintkezésbe a Magántisztviselők Orsz. Nyugdíjintézetével s tekintélyes biztosító társulatokkal és folytasson velük oly irányban tárgyalásokat, vajjon nem volnának-e hajlandók Egyesületünk tagjait olcsóbb díjtételek mellett befogadni? — Kmf. Dr. Kishaber b. elnök. Dr. Adler b. jegyző.“

A választmány beható vita után méltányolva a bizottság munkásságát, köszönettel veszi tudomásul javaslatait, melyeknek alapos mérlegelése után elhatározza, hogy körlevélben felkéri az összes hitközségeket, hogy mindenekelőtt elvben járuljanak az intézmény létesítéséhez s egyben küldöttséggel fogja a nyugdíjügy iránt eddig is elismerésre méltó jóakaratot tanúsított Orsz. Iroda és Orsz. Közalap támogatását, valamint a magas kormány pártfogását kérni az intézmény megalkothatása céljából.

7. Elnök előadja, hogy az egyesületnek, ha feladatait és céljait kellően szolgáltni kívánja, szüksége van egy közlönyre, mely tagjait szellemileg össze-

kapcsolja, ébrentartja a tevékenysége iránt való érdeklődést, felhívja a figyelmet a megoldandó kérdésekre, alkalmat nyújt azok komoly és szakszerű megbeszélésére, tájékoztat a külföldi események és intézmények, esetleg a más vallásfelekezetek életében előforduló nevezetes mozzanatok felől, közli a hazai zsidóságra vonatkozó törvényeket és rendeleteket, valamint az egyesületi életet érintő hivatalos és egyéb tudnivalókat. Indítványozza, hogy az ORE indítson meg egy ilyen papoktól papok számára szerkesztendő folyóiratot.

A választmány örömmel hozzájárul elnök indítványához, egyben Dr. Bacher Vilmos ajánlatára Dr. Neumann Edét kéri fel a közlöny szerkesztésére. Dr. Neumann alelnök elvállalja a kiadandó folyóirat szerkesztését.

8. Az elnöki széket Dr. Fischer Gyula alelnök foglalván el, előterjeszti Dr. Schnitzer Ármin indítványát az elhagyatottaknak nyilvánított s az állami menhelyek által gondozásba vett zsidó vallásu gyermekek ügyében. Amióta ugyanis az állami gyermekmenhely az ország különböző vidékein gondozásba adja ki a felügyeletébe fogadott gyermekeket, sűrűen tapasztalható, hogy zsidó gyermekek keresztény házakhoz kerülnek életük épp azon korszakában, a mikor legfogékonyabbak lelki benyomások befogadására. Indítványozza, hogy keressük meg a Gyermekmenhely vezetőségét, hogy zsidó gyermeket csak a hitközségek által ajánlott egyéneknél helyezzenek el. A választmány elhatározza, hogy mivel zsidó család a rituális életmód következtében nem vállalhat el gondozás végett gyermekeket olyan összegért, a minőt a menhely fizet, s mivel falvakon, a hol épp a gyermekek elhelyeztetnek, nincs olyan hitközség, mely a gondozás nagyobb díját saját erejéből pótolhatná, az ügyet a községkerületekhez fogja terelni, mert csakis azok gyűlésein s hatáskörében remélhető e kérdés sikeres megoldása.

(Vége következik.)

Figyelmeztetjük t. Kartársainkat, hogy nyugdíjintézetünk ügyét mindaddig nem terelhetjük a kellő mederbe, míg a szükséges adatok nem állanak rendelkezésünkre. Kérjük tehát azokat, akik az első számhoz mellékelt ívet még nem küldötték el, hogy azt mennél előbb Dr. Venetianer Lajos egyesületi jegyzőnek (Ujpest) megküldeni sziveskedjenek.

A tagsági díjak Dr. Edelstein Bertalan egyesületi pénztároshoz (Budapest, III., Lajos-u. 9. II. em. 12 a.) küldendőik, a kinél az új tagok is jelentkeznek.

Tartalom: Buzdító hangok. — Levél a szerkesztőhöz. Dr. Fischer Gyula. — Egy rabbi-egyesületről. Dr. Bacher Vilmos. — A rabbi tevékenysége a községkerületekben. — Koszoruk. — Krónika. — Az Orsz. Rabbiegyesület 1907. december 23-án tartott választmányi gyűlésének jegyzőkönyve. — Figyelmeztetés.

Nyomatott Fischel Fülöp Fia könyvnyomdájában Nagykanizsán.